

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Martini Martinii Tridentini E Societate Jesu Sinicae Historiae Decas Prima

Martini, Martino

Monachii, 1658

Secundus Imperator Ulixus. Imperavit annis III.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11848

SECUNDUS IMPERATOR
ULXIUS.

Imperavit annis III.

MAlè parta malè dilabuntur, dictum vetus est; cujus veritatem novus Imperator exitio suo sanxit. Inconsultus juvenis, qui parricidio stabilitum ierat imperium, & hoc & seipsum evertit; rerum potitus tantùm triennio. Viginti namque natus erat & alterum annum, cùm prorupit ad clavum imperij; sed quarto & vigesimo ætatis anno ab iisdem, à quibus fuerat electus, morte multatus est. Cujus author præcipuus, CHAOCÆUS fuit, occultissimè simul ac vaferrimè adversus CINAM familiam exercens odia. Hunc enim Colaum suum fecerat, gratiam accepti rependens imperij. LISUUM verò summæ rei militaris præfecit.

Cyclo 42. anno
29. ante Chr.
Anno 209.

Longè ULXIUS (hoc enim nomen Imperatori pòst fuit) à paternâ virtute animique robore degeneravit; libidine atque avaritiâ infamis, nec ullius rei quàm voluptatum in imperio studiosior. Subinde CHAOCÆUM sic allocutus memoratur. *Mortalis vite cursus est haud minùs velox, quàm currus, quem sex equi rapiunt. Breve omnino spatium nobis relictum est ad vivendum; quod dum elabimur, opto meos oculos, aures ac reliquos sensus ijs rebus explere, quæis maximè summæque cum suavitate titillantur, & quicquid denique desiderare potest mens mea, omni diligentia conquirere, ut atas reliqua mihi exigatur quàm jucundissimè. Id quæ ratione possim consequi; tu, CHAOCÆE, me docebis.* Ille factus ad omnem fraudem, respondet in hunc modum. *Efficere quidem id omne, quidquid velis, optime Imperator, est in manu tuâ; nisi quòd hac una res me sollicitum habet, ne labores incassum. Sensus enim, quos dixisti, expleri non possunt insatiabiliter. Timeo & illud, ut per antiquos patris tui Præfectos tibi liceat, quod optas. Hi namque aliud tibi auctores erunt, in alia te studia & ab hinc longè diversa devocabunt, imò turbas ciebunt, ubi te viderint solis voluptatibus inhiare. Tunc verò flexaturare animum voles, antiquos illos Præfectos exauctora; novos, quæis charus es, sublege. Nam ita morosis & iracundis Præfectorum querelis tacentibus habebis, quod exoptat animus tuus, & in aurem utramque se-*

Imperatoris
voluptuarij
oratio.

Pessilens con-
silius.

curus dormies. Vaferrimum erat hujus perduellis consilium. Nam si antiqui ac fideles C I N Æ familia Præfecti omnes è medio tollerentur, illi promptum erat amicos suæque voluntatis adjuutores ad dignitates protollere, itaque vel evertere, vel sibi, si posset, imperium occupare, Audijt tamen illum Imperator, & è C H A O C A I sententiâ Præfectis honore privatis novos substituit. At his non est visâ res hæc toleranda, excitis per totum imperium turbis indignitatem rei vindicantibus, Unde paulatim rebelliones cœptæ non prius quieverere, quàm hæc imperatoria stirps funditus interijt.

Xingus militum dux fraudulenter de regno insidiatur.

Primus in Imperatorem rebellionem captavit X I N G U S militum dux, urbisque regiæ præfidiariorum parti præfectus. Hunc Imperator ad motus, qui in Australi Sinæ plagâ gliscebant, sedandos iusto cum exercitu ire iusserat. Ibi re non satis feliciter gestâ partim ob itinerum difficultates, partim ob aquarum inundationes, & exercitus amisâ parte, ad Imperatorem redire timens, convocatos tribunos sic alloquitur. *In quo nos rerum nostrarum articulo fortuna destituerit, cernitis & indignamini merito, commiliones. Aut moriendum nobis est, aut, si mitius irascietur libidinosus Imperator, munere cedendum, & quod est utroque acerbius, alterutrum cum dedecore. Notior enim vobis est, quàm ut à me sit explicanda tyrannis illius, fidem suorum è successu tantum astimantis & suo imperio; cui si vel Calum obstiterit, peristi. Itaque, fortissimi duces, sine gloriâ moriemur? imò enim verò cum ignominia? & à libidinoso Imperatore occisi? At major in fortitudine nostrâ spes est mihi, quibus fortiores non inveniet tyrannus, qui contra nos audeant arma ferre. Scitis præterea, parricidium fraterno sanguine signasse viam ad imperium sibi. F U S U M occidit; at vivit adhuc F U S U I filius. Huic debetur imperium; ab hoc stemus comite justitia, virtute duce, qua nequissimo Imperatori, sanguinario, parricida servire nos amplius non patiuntur. Hæc ubi dixit, omnes in ejus verba jurant, F U S U I filium è legibus Imperatorem esse clamantes. Quo audito Q U A M K I U S, qui tunc pro Imperatore S U C H U E N provinciam administrabat, colaudat eorum animum, & ab U L X I O deficiens, ipsorum partes sequitur. Collecto igitur ingenti exercitu, vexilla omnia pro F U S U I filio insigniunt, quò speciosius tegetetur rebellio. Neque fraudem primò successus destituit, deceptis eo colore quàm plurimis, partibusque X I N G I sequentibus. Sed ille seipsum prodidit, regno Z u live subjectis olim sibi provincijs in potestatem suam redactis, ambitione præcipiti*

Sed festinando se prodidit.

præcipiti regem se volens appellari. Sic proditiōnis consilium omnibus innotuit; cognitōque, non jam illum pro FUSUI filio, sed pro se bellare, propemodum omnes eum deseruere. Unde nihil postea gefit memorabile, regnūque, dum quærebat, amisit; quod obtinisset omnino, si CHANGULUM & CHIYNUM audivisset. Hi namque suaserant ei, ne festinaret; nondum esse regnandi tempus; eādē arte, quā pro FUSUI filio crederetur agere, procedendum eousque, donec auctis continuò copijs ac rebus meliùs compositis, non modò ZU regnum, sed imperium ipsum faceret ditionis suæ. Verūm, ut paulò antè conquestus sum, fortunæ dolo faventis indulgentiam præcox intervertit ambitio; dilapsique perduelles, qui erant in partibus, & à sese invicem distracti, quietem, quàm bellum maluerunt.

Hoc periculo defunctus Imperator, necdum tamen excussit ignaviam; Præfectisque totius imperij permisā curā, ipse totum se voluptatibus tradidit, insigniter juvante ac suadente CHAOCAO, qui tamen, quantum poterat, imperij ruinas machinabatur. Itaque rebelles negligentius persequi, alios ad imperij spem erigere, populum tributis exigendis Imperatoris nomine vexare, ut hortos, ut nova palatia, ut nemora & id genus alia fabricaret ad Imperatoris delicias ac libidinem. Ad urbis autem regiæ custodiam alebat quinquaginta militum millia; queis septus Imperator tutò esset ac liberè in libidine. Sed documento fuit, nullam diligentiam satis validam esse, nisi virtute sis munitus & subditorum amore. Nam quā regnum ZU spectat Boream, prope HONAN LI EU PANGUS quidam ab Imperatore descivit; qui à parvis initijs orsus, tandem imperium occupavit. Et primò quidem cum socijs aliquot ex armis & rapto vivere solitus, in lacu POI vicinisque montibus; deinde ducem nominavit. Quanquam & tunc latronum potiùs more, quàm ducis, bellum faciebat finitimis. Erat LI EU PANGUS humili quidem natus loco, sed magnos gerens spiritus; de cujus indole mirabili, benevolentia, fortitudine ac felicitate multa Sinici scriptores tradidere. In parvā etiam fortunā non nisi magna meditabatur; nunquam se demittens in eam humilitatem, quā victum etiam necessarium pararet sibi. Cūque latronum dux esset, eādē lege suos continuò, nihil humile, nihil mediocre passus aggredi eos aut agere. Comes interim affabilitasque sermonis ei tanta, ut omnium in se facilè amorem accenderet. Quoties audiebat Imperatorem in otio tam turpi luxūque vivere; dicere solebat, viro forti

Supina Imperatoris astantia.

vel imperatoriam dignitatem quærendam esse, vel eligendam mortem.

Fortè incidit LIEUPANGUS in quendam LIUCUNGUM nomine, physiognomiæ peritissimum. Qui contemplatione super faciem ejus injectâ, repente, veneratus ipsum, *Ego jam nunc, exclamat, profiteor subditum me tuum; Imperator eris! cum prædictione meâ consentiunt perspicua & evidentes in vultu tuo nota. Multorum quidem fata deprehendi explicuique in futurum artu meâ felicitate; sed similem tui, domini mei, vidi adhuc neminem. Omnino si antiquitate ipsoque præstigiorum usu laudatissimi libri mei vera fantur, Imperator eris. Et hujus veritatis fiduciâ jam obsequio tuo in antecessum me devoveo. Præterea, si placeat, unicam, quam habeo, filiam inter hujus ævi pulcherrimas, ut videbitur, ac sapientiâ miraculo florentes numerari dignam tibi, domino meo, uxorem despondeo. Magna enim à te spero, qui ad magna natus es. His auditis mirè lætus LIEUPANGUS, filix nuptias avidissimo consensu approbavit: cujus dein prudentiâ multùm est adjutus in occupando imperio. Sed cum fortunâ, quod plerumque fit virtutem deinde mutavit, & Imperatrix & nequissima, ut dicam paulò post.*

ULXIUS quanquam & ipse nequissimus, astrologiâ tamen maximè gaudebat siderumque studio. Unde prænosse scribunt eum, è cælestium cursu successorem instare sibi; quin & ex Australi provinciæ XENSI plagâ, futurum. Quare ut intervèteret vel turbaret stellas contra fortunam suam aurigantes; ad eos Sinæ tractus pervenit. inquirens & intentus undique, ubinam esset ille, quem desuper è cælo metuebat, in terris agentem. Et sanè attigit ea loca, ubi cum suis LIEUPANGUS habitabat. Qui turbatus Imperatoris adventu. Poilacûs altissimos montes fugâ petijt, ibique latitantem filij, fratres, omnesque consanguinei sunt secuti. Exceperat eos aliquando convivio; è quo sub noctem surgens per opaca montis inambulans cum convivis inusitata magnitudinis serpentem obviâ habuit, quem stricto ense duas dissectum in partes necat. Memorant subinde serpentem ab anu quæsitum; quem cum occisum reperiret, ita plorâsse. *Heu! filius meus, cui debebatur imperium, in album serpentem mutatus est! ah! non amplius eum video. Quid dicam? non ab alio profecto, quàm à rubro dracone interfectus est; ab illo nempe, cui fata destinant imperium altiore vi, quàm filio meo. Huic qui mortem obtulit, is sine dubio Imperator fuit. His ac talibus portentis (ut opinor, à LIEUPANGO*
fictis,

Serpens occisus regni præsignum.

fictis, ut suorum animos erigeret) cum ipse, tum sui commilitones magnopere lætabantur, haud ambigentes, quin esset futurus Imperator. Ergo, quæcunque imperat, alacres exsequi, jamque velut Imperatorem colere. Sinarum hoc semper fuit, ut imperium ex immutabili fato pendere credant, & illud quasi habenâ quâdam de cælo victum descendere. Hisque persuasissimum est, illum, quem sceptrâ manent, è voto facturum omnia, donec ea capeat. Hinc continuo LIEUPANGUS seipso major evasit, adeo sociorum multitudine crescens, ut jam justum haberet exercitum; & ULXII conatus omnes in se quærendo elusit.

Interea XINGUS, ille, qui Zu regnum ambibat, etsi à maximâ suorum parte desertus, animum tamen haud despondit, & aliquot oppida vi cepit. Jamque ad urbem POI, quod ei nomen est à lacu, promovebat exercitum; cum loci Præfectus LIEUPANGUM invitat ad arcendum hostem. Ille præmissis ad urbem manipulis aliquot, cum omnibus copijs subsequitur. Quo cognito cum XINGUS armorum impetum verteret aliò; Præfectus urbis, velut obsidionis securus, jam LIEUPANGUM intra urbem non admittit. Excanduit vehementer ad hunc nuncium LIEUPANGUS; & ipse obsidione jam urget urbem. Et iracundiæ favit intestina seditio, quam ab eo missa per sagittam ad suos epistola de Præfecti perfidiâ quæsta commovit. Eodemque tempore LIEUPANGUS scandens mœnia, necquicquam contra nitente Præfecto, cepit urbem. Eo quamprimùm occiso milites, quotquot erant in urbe, omnes partium LIEUPANGI fuere. Atque ita copijs auctus, spoliisque locupletissimæ civitatis, è latrone dux militum factus, vexilla militaria rubri coloris omnia suis proposuit, ac solâ rubricâ nosci voluit. in omen accipiens, quod, occiso serpente, fatali denominatione rubrum Imperatorem ab anu se vocatum, audierat.

*Littera per
sagittam ex
urbe missa.*

Imperator his motibus auditis, Præfecto, cui provinciam HOKI regendam dederat, mandat, ut inferat ei arma. Nec defuit hic officio, missoque in Zu regnum cum ingenti exercitu HIANGLEANGO, non reputans, sæpe fidem exterorum amore patriæ infringi, cladem Imperatori, sibi mortis ansam dedit. Erat enim istud regnum HIANGLEANGO solum natale, cujus amore tactus, non modò contra ipsum non tulit arma, sed & regem omnino, ut olim habebat, illi dare constituit. Ac facilis erat ista expeditio, Quippe militum
omnium

*Miang yuus
pra animi
supore nec
litteram ad-
didit.*

omnium animis sibi devinctis, & hinc ad defectionem suâ sponte proclivibus, nepotis è fratre, juvenis audacissimi fortissimique manu HOEIKI Præfectum necavit, provinciâ in fraudis pretium sibi occupatâ. Profugerat autem è Zu cum HIANGYUO criminis adjutore reus homicidij. Scribunt HIANGYUUM usque eò tardum & hebetem fuisse, ut ad studia litterarum applicatus nec litteram potuerit addiscere. Quare objurgatus à patruo, nescire se respondit, cui rei conducant libri, nisi nominibus hominum mandandis posteritati. Jussus igitur artem gladiatoriam discere, nec ab eâ minùs abhorruit. Tum increpanti solocordiam patruo respondet iterum, armis quidem gaudere se, nolle tamen illam artem discere, quæ tantùm uni doceret alterive homini resistere, sed quæ multis. Scientiam ergo rei militaris didicit à patruo.

Imperator tantæ defectionis armorumque strepitu necdum excitatus è deliciarum somno, in dormivit reipublicæ. Sed parva & principia negligentem majora manebant mala. Nam eodem ferè tempore TIENXENU SÈCI regum stirpe in conspectu fuit, hostis eò nocentior, quòd adhuc latuerat. Nec diu factum; & à populis, qui imperatorem ferre non poterant, adjutus, CI regni partem occupavit, HANQUANGUS etiâ regnum YEN invasit, atque ibi confedit. In CHAO præterea regnum paternum horum exempla secutus è regio sanguine UUCHINUS, postliminio redijt. Sed vix mensem egit in pace, quam ob imperij confinia rex YEN bello malè coalitam dissolvit, proclioque victum cepit UUCHINUM. Captivitas tamen ei laxa fuit adeò, ut à XINGO, qui tunc in regno Zu commorabatur, poscere posset auxilia. Non defuit misero XINGUS, & CHANGULUM CHINYUUMQUE, fidos sibi duces in YENEM dimisit. Hi tamen antequam arma inferrent, miserunt legatum, UUCHINI libertatem exostulantes prærogativa virium, nec dubiæ spe victoriæ. Sed hæc YENI non intelligebantur, occidenti legatum contra jus gentium, & UUCHINUM retinenti. Tunc enim verò CHANGULUS & CHINYUUS ad vindictam ruentes, regnum immisso milite aggrediuntur. Hæc ubi rei militari Præfectus audiit, YENEM regem suum conveniens, *Ecquos, ait, homines esse putas, ô rex, CHANGULUM & CHINYUUM? Cui rex, Probos ac fideles suo dux viros puto; quippe quorum fidem nulla tempestas adhuc libavit. At ego, responder militum Præfectus, longè secus sentio. Quod modo tentant, in eo non sui ductus causam respiciunt.*

spiciunt, sed suam; sub auxilij specie CHAO regno imminentes, teque pulso ultro sese, ut deserto dein etiam XINGO ipsi duo dividant inter se regna. Iam turbatum est imperium; omnes piscari cupiunt. UUCHINUM ut liberum ad sua dimittas, rogo. Sic enim artes eorum conatusque franges; at, si detineas, majus inde timendum malum. HANQUANGUS id consilium secutus, UUCHINO que dimisso, bellum brevi sompivit. Quanquam hanc libertatem post paucos dies mors illius excepit; cui à duobus illis Præfectis HOEUS ipsius nepos in regno successus est.

Sub idem tempus quasi ex condicto novum regem KIEUM nomine GUEI quoque regnum accepit. Hæc omnia ferè secundo Imperatoris anno gesta sunt.

Eadem tempestate CHANGLEANGUS, ille, quem XINO Imperatori suprâ memoravimus insidiatum esse, militaris rei peritus, multorumque stratagematum successu nobilis, à varijs rebellium ducum invitabatur, ut eum de modo ac ratione bellandi consulerent. Verùm ille neminem ex illis adiit, ad LIEUPANGUM etsi non invitantem, eoque tempore, quam alij multi, viribus inferiorem ultro venit. Interrogatus igitur, quid agendum in bello, quid vitandum maximè, sic respondit. *Reliqui duces, qui in Imperatorem insurrexerunt, imperium per vim ac nefas quarunt, nec tempori servire docti; nec regnandi libidinem dissimulare. Solum LIEUPANGUS à Cælo expectat illud, & accipiet; quippe qui non querit aliud, quam occasiones bene gerenda rei. Potius imperium querit LIEUPANGUM, quam LIEUPANGUS imperium.* Ajunt Sinæ militarem CHANGLEANGI peritiam in tribus his constitisse; in stellarum ac temporum observatione; in terrarum, montium, vallium ac fluviorum situ notando & descriptione; denique in servandis ac docendis militum ordinibus, exactaque disciplinâ militari.

*Changleangus
militaris periti-
ssa in tribus
constitit.*

HIANGLEANGUS interim, qui HOEIKI provinciam cepit occiso Præfecto, magnis collectis copijs ZU regnum, natale solum, ingreditur. Ubi cum XINGO congressus armis, eum internecione delevit. Mox & ipse tactus regnandi libidine, regnum ceu victor ac jure belli affectare cœpit. Sed præcoccem ambitum senex quidam, FACENGUS nomine, discussit. Hunc maximi faciebat HIANGLEANGUS, ob singularem, quâ valebat, prudentiam; qui proinde liberius eum allocutus, *Imperium, inquit, haud aliorum facilis, quam regni*

*Senis prudens
consilium.*

ff

Zu

Zu militum armis collabefactari posse, minimè te fugit. Hoc regnum, uti XINGUM expelleres, ingressum, omnes te tuamque causam tuentur; nec alia res est, quòd te tam lati & alacres exceperint, quàm quia regem à te sperant. Si verò teipsum per vim intrudes; timeo, ne te longa maneat invidia, & brevis felicitas. An tu XINUM indormire putas rebus suis? eadem illum, que tu, meditari ne dubia; & cave, ne, cuius exemplum sequeris, exitum experiare. Populi suorum regum sanguinem amant. Quare, si me audis, unum ex ijs, qui XI I manus effugerunt, eliges. Eo facto totius regni conciliabis amorem tibi, contrahesque vires illius omnes, queis Imperatorem debellare nullius erit negotij. Tunc tibi dignitates honoresque nec vocati affluent ex voto, imò supra votum. Vera loquebatur senex; quem audiens H I A N G L E A N G U S, damnatòque regnandi consilio, S I N U M Z U regis nepotem in regem coronat, magnà totius populi lætitià. Rex H O E I U M appellari se voluit.

Eodem quoque tempore C H I N G U S quidam ortus regio sanguine, regnum H A N, ut paternum, collectis aliquot hominum millibus aggressus est occupare.

Hi motus omnes uno ferè anno quasi ex denunciato simul extiterè; queis populos inter se commisit una Imperatoris desidia & avaritia. Oppressi namque ac vexati alios dominos legebant, sub novis meliora sperantes. Imperator accepto tot motuum ac rebellionum nuncio L I S U U M militum Præfectum acriter increpuit, quasi malè republ. administraret; & ut solent Principes, omnem in Præfectos culpam inclinavit, quòd à populis desereretur. Cui L I S U U S è scripto respondit in hunc modum. *Prudentem Imperatorè decet omnino scelera severe vindicare. Nam si justo sit lenior, majestas evilescit ac perit timor. At ubi sevam atrocemq; mortem maleficiois lex inexorabilis decrevit, omni spe impunitatis praevisa; cum verò peccare timent omnes.* Multa in hanc rem alia scripsit, ad ingenium Imperatoris se accommodans, quem omni crudelitate sciebat imbutum esse. Unde acerrimè inquiri iussit Imperator in eos, qui à se desciverant. Siquos nancisceretur, lento igni torrebat, necabátque crudelissimè. Præfectos illos, ut fidos laudabat, qui quamplurimos occiderent. Et hæc multarum cædium materies fuit. Nam & multi specie Imperatori placendi, privatas ulciscabantur injurias; & ad merendam necem levissima quæque causa sufficiebat, imò sola criminis suspicio. Imperata præterea tributa majora, & vectigalium intentior exactio. Quæ quo quilibet plura per fas

*Crudelitas
Imperatorii,*

aut

aut nefas extorquebat à populis, hoc Imperatori gratior erat. Sed his ac talibus, quæ cogitabat sanare subditorum animos, atq; ad officium revocare; magis exasperavit. Civitates atque adeò provinciæ, adveniantes hostiles exercitus, quasi libertatis vindices præstolabantur; vimque præfringebant, ultro se subjiciendo. Comitas ac modestia deerant Imperatori; quæ artes si adfuissent, pacatum erat imperium, desidia, libidine ac tyrannide tandem pessumdatum.

Sed adhuc Iabascens illud CHAOCÆUS Imperatoris adjutor, homo nequissimus, impulit in præceps. Hic, quos Præfectos à se suæque causâ suspicabatur alienos, falsis criminibus petit, quàmque plurimos necari jubet; illos præcipuè, quos CYNÆ familiæ videbat & Imperatori magis fidos. Illam quippe familiam statuerat quæscunque posset modis extinguere. Id unum agitabat adhuc eum, nequis Imperatorem fortè certiore faceret partim de ijs, quæ jam perfidè gesserat, partim quæ tunc meditabatur. Effecit igitur subdolo, & iniquissimo consilio, ut Imperator sibi ac LISUO commissâ imperij summâ, nunquam deinceps in aliorum Præfectorum magistratuumve conspectum prodiret. Sed documento fuit, haud omnia consilia esse bona, quæ talia videntur; & diligenter à Principibus quandoque, non utique populari trutinâ examinanda. Ceterum sic Imperatorem allocutus esse fertur. *Nimia familiaritas contemptum parit. Subditi, qui dominum suum saepe vident, multa simul vident, ob quæ aspernentur illum ac rideant, parvique faciunt pereunte paulatim obsequio. Si cupit apud suos esse magni semper, ac debito honore coli; eorum oculos vitet. Siquid habent causæ, illam exponant scripto, scriptoque respondeat Imperator. Omnino rara sit aut nulla potius, os ejus sacrosque vultus oculo plebejo ruendi, indulgentia. Sic rebus maturè consideratis decerner, quod est è publico futurum; sic prudentia virtutisque nomen ac decus apud suos tuebitur. Ex hæ pender veneratio, prominèque terribilius occulta majestas.* Hac oratione deceptus adolescens improvidus consilij, nunquam postea venit in senatum, nec aures cuiquam præbuit. Solos LISUUM & CHAOCÆUM admisit, quibuscum de republ. consultabat, sed rarò. Cùm igitur omnia in eorum essent arbitrio, diversis in Imperatorum studijs longè distrahebantur. LISUUS adhuc in fide constans; at CHAOCÆUS ex occulto inimicissimus erat. Et quia quasi pendebat ab hoc LISUUS; illius accedente fraude; tandem de occidendo Imperatore, deque imperio partiendo conveniunt ita, ut Au-

Fraude Imperatori persuasum, ut publicum vitet.

Proditio Præfectorum.

*Emulus
fraude subla-
tus,*

stralem alter, alter Borëam sibi Sinam auferret. Sed duo destinatis in-
tercessere. Primum, quòd LI YEUS natu major illius filius contra re-
belles dux missus, ad illos defecerat. Alterum, quòd hac auditâ de-
fectione LI SUUS, potestate, quam habebat, abusus, imperio præ-
coci summum ducem copijs præfecerit, quod solis Imperatoribus
licebat. Ob hæc igitur duo in carcerem ab Imperatore conditur,
CHAO CAO clam instigante atque urgente. Non poterat amulum
ferre; nec inculcare cædis consilium antè destitit Imperatoris auribus,
quàm in urbis ille regiæ foro duas in partes dissectus interijt. Sic tota
imperij gubernatio penes CHAO CAUM fuit; quod adhuc unicè qua-
siverat.

HOEUS interea Zu rex à suis electus, intra paucos dies totum
amplissimùmque regnum ad obsequij reverentiam proum habuit,
domesticum nativumque regem experientibus. Quare cum domi
tranquillæ res essent, Imperatorem bello petere ultimumque injurias ire
decrevit; LIEUPANGO celebratæ fortitudinis viro ad se invita-
to, creatoque duce. Tum vocatos duces omnes, HIANGLEANGUM,
SUNGYUM, ac LIEUPANGUM ad hunc mo-
dum alloquitur. *Quamobrem vos convosaverim, duces, ut paucis ex-
pediam, causam hanc habeo. Volo vos divisis copijs in Imperatorem infe-
stis armis ire, non ut imperium occupetis mihi, præter regnum, quod à ve-
bis accipi, nihil aliud ambiat; sed, ut & vos regnetis. Qui primus ve-
strum HIENYANG urbem regiam occupaverit, atque inde Imperatorem
ejecerit; illi ego CIN regnum jam nunc ex animi mei sententiâ ducerno &
addico. Agite fortiter, & quam de vestrà fortitudine ac fide concepi
spem, acturum implete. Quomodo ad arma eatis, quomodo bellum confi-
ciatis, in vestrà manu est; in votis verò meis, ut familiam CINAM pri-
mo quoque tempore deleatis.*

*Magni in Im-
peratorem
motus.*

Secundùm hæc ceteri duces HIANGLEANGUM sequuntur,
Quo cum ingenti exercitu POYANG versus progresso, solus LIEU-
PANGUS à CHANGLEANGO doctus aliam ac breviorẽ viam, mi-
nore quidem cum exercitu, per provinciam HONAN Occidentem
ingreditur. Copiæ utrinque simul omnes XENS I provinciam, in quâ
Imperator erat, rectâ petebant. Cujus rei fama tandem periculi ma-
gnitudine concussum è libidinum veterano excitavit. Itaque suos exer-
citus & ipse mittit in perduelles. Et primò quidem contra Zu regis
Præfectos, quorum imprimis erat formidabilis potentia, tendere jubet;
fatis

fatis gnarus, eo regno devicto, facile reliquos, qui regna invaderent, debellatum atque repulsum iri. CHANGTANUM ergo validissimo cum exercitu contra HIANGLEANGUM emittit; at atroci prope POYAM urbem commisso proelio, ab HIANGLEANGO stetit victoria. Hic exercitûs fugati reliquias, quas CHANGTANUS collegerat post fugam, persecutus, ad TINGTAO iterum fudit, horribili cum strage.

Eodem ferè tempore rem prosperè gessit LIEUPANGUS; qui, quâ CIN est contra occidentem, provinciæ XENSI regiones ingressus, resistentem sibi Præfectum cum copijs omnibus delevit, usque & usque viribus ac potentiâ crescens.

HIANGLEANGUS interim victoriâ elatus insolescere, alios alto supercilio despiciere, jamque non secus, ac si teneret Imperatorem, gaudio triumphare. Magno igitur apparatu ac pompâ, sed minore curâ contra novos Imperatoris exercitus movet. SUNGYUS etiam in tuto rerum cursu cautionè opus esse ratus, disciplinæ militaris eum admonuit, & *Optime dux, inquit, impensè tuâ causâ sum sollicitus. Comprime, quâso te, hos spiritus, nève adèò, tui securus, hostem sperne, cui non raro sui contemptus peperit victoriam.* At ille spreto æquè consilio, ut hoste, cum CHANGTANO iterum conflixit; memorabili clade affectus in eodem loco, prope TINGTAO, unde paulò antè victor discesserat. Quippe CHANGTANUS reparato exercitu, haud sanè spernendo illum excepit, hòc illustrem victoriam adeptus, quòd etiam HIANGLEANGUS ipse cecidit in proelio. Documentum ducibus, ne fortunâ elati victores militarem deserant disciplinam.

LIEUPANGUS auditâ HIANGLEANGI clade, sparsos ejus milites, undecunque potuit, ad se invitans, ingentem exercitum conflavit.

CHANGTANUS autem tam insigni victoriâ non contentus, GROCEO fluvio transmissis, felicitatem armorum in CHAUM regem promovet. Nam & Zu regno potiri debebat ex Imperatoris mandato; nec tutum tamen erat, hostem à tergo CHAUM relinquere. Hic enim annonam poterat omnem & reliqua bello necessaria nutu impedire. CHAUS viribus impar ad Zu regem mittit, qui petat auxilia. ZUUS, HIANGLEANGO remoto, SUNGYUM & HIANGYUM copijs præfecit, novo milite misso, qui CHAO regi ferret suppetias. Sed summa rerum potestas penes SUNGYUM fuit. HIANGYUS quidem

fortissimus ab omnibus habebatur; sed, ut immanis atque crudelis à Zu rege, SUNGYO parere iussus. Tertio ergo Imperatoris anno SUNGYUS cum exercitu ad NANYANG urbem pervenit. Ibi specie reficiendi militem, sex & quadraginta dies confedit in otio, fremente interim HIANGYO. Qui demum impatiens moræ & in SUNGYUM invehens, *Quò spectat, inquit, hæc cunctatio? Paulo antè noster exercitus cæco impetu ruit in suammet cladem; patruus meus occubuit; rex omnibus rebus urgetur, & à nobis remedium expectat nec cibum interim nec quietem capiens, dum ejus haud temerè de nobis concepta spei succedat victoria. Quæ quidem est in manu tuâ, si audemus esse felices, præsumque poscere. Abjectâ igitur cunctatione, invadendum hostem censeo.* Cùm SUNGYUS tergiversaretur, HIANGYUS, ut erat ingenio ferox & audax, eum in communi utriusque tentorio necat. Placatos deinde magnis promissis milites, se sequi jubet; prædâ omnem ipsos manere; se non nisi patruî cædem ultum, & acceptæ cladis ignominiam deletum ire. Itaque omni exercitu ad obsequium prono, naves quamplurimas instruit, ac celeriter CROCEUM transmittens, milites unâ cum trium dierum annonâ in terram exponit. Tum, ne qua spes refugiendi timidis esset, cunctis navibus impedimentisque meris, *Nunc, ut videtis, commilitones, inquit, effugium nobis nullum est reliquum, quàm in virtute nostrâ; unicam hanc habemus arcem. Atergo reditum præpedit vastus fluvius; à fronte Imperatoris instat inimicus exercitus. Vel moriendum nobis, vel fortiter pugnandum. Agite, ut viros fortes decet; si vita, si honores, si divitiæ vobis sunt cordi.* His dictis in UANGUANUM Imperatoris legatum movet, acièsque poscit; impetu novies factò semper rejectus. Donec fuso tandem Imperatoris exercitu, UANGUANIO que capto, tantam stragem edidit ut omnes illius Præfecti de imperio jam conclamatum esse dicerent. Nemo tamen Imperatorem admonere ausus est, rem celante CHAO CAO.

Sub idem tempus LIEUPANGUS, UUCHING urbem in GUEI regno sitam armis obtinuit. Nam regionis illius Præfectus ei resistere non ausus, ultro cum suis ad ipsum defecit. PUNGYUENO nomen illi erat; quem benignè ac comiter exceptum LIEUPANGUS ducem creat suum, ejusque fide subnixus mittit ad universum GUEI regnum occupandum, regni præfecturâ, quâ fungebatur priùs, eidem commissâ.

Post captum UANGUANUM & PUNGYUENI defectionem, que in rerum articulo deprehenderetur imperium, tandem docetur Impera-

*Fuga militum
naves subdu-
ctæ.*

Imperator. Quî ut tantis malis jamjam ingruentibus aliquo modo iret obviam; denuo, CHANGTANI O duce, valentem exercitum in HIANGYUM emittit. Hic post aliquot velitationes Marte semper inferior, nunquam ausus est exinde manus conferere; ne rem totam in casum daret; & quia sperabat HIANGYUM in hostico fame annonæque penuriâ laboraturum. Et fortasse cunctando illum fregisset, vel certè victoriæ occasionem nactus esset. Sed Imperator moræ impatiens, & spe ductus HIANGYUM brevi posse vinci, rei summam in perniciem dedit; missâ primùm acri & vehementi epistolâ CHANGTANI ignaviam & otium increpans. Ille ut, quid ageret ac tentaret, Imperatorem admoneret. HINGUM è ducibus unum ad CHAOCAM Colaum legat, qui de suis consilijs omnibus eum edoceret, ac simul de auxilijs aliisque rebus ad victoriam obtinendam necessarijs cum illo ageret, & pugnæ adhuc detrectatæ causam exponeret. CHINGUS ipsum triduum subsistens, nunquam aditum ad CHAOCAM invenit. Iratus proinde insalutato eo ac re infectâ ad CHANGTANIUM redijt, & indignatione plenus, *Quid agimus, inquit, optime dux? quousque tot urgemur malis? jam eo loco sunt res nostra, ut nec victoriam nobis profutura sit. Servitus est nobis apud pessimum Imperatorem iniquissima, neque nos neque rationes nostras audientem. Et hoc fortasse ferendum aliquis putet, quod alieno magis est quàm suo vitio malus Imperator; at illud quàm nobis indignum, CHAOCAS subesse, homini superbissimo & sceleratorum omnium supremo? Ab hoc (ô infandi vilitas obsequij!) ab hoc pro libidine gubernamur; cui nulla interim nostri cura, nulla imperij, cum maximis rebus adeuntes à se repellenti. Tres dies ad ipsius fores contrivi moliens aditum mihi, semper exclusus.* His auditis CHANGTANIUS, ardens iracundiâ, *Quando igitur Imperator nostri curam non habet; nec nos illius ullam deinceps habebimus. Neque fas est repugnare Calo, CINE familie interitum properanti.* Et cum dicto legat HINGUM ad HIANGYUM, cum eo tractat, & cum omni exercitu ad illum desciscit. Quæ res multiplici vitio labans imperium & ipsum Imperatorem penitus affixit; damno suo docentem, quantum cavere debeant Principes à suorum sibi contemptu & contumeliâ.

Hac defectione CHAOCAS auditâ, priusquam ad Imperatoris veniret aures, ne ab illo crimini subjectus puniretur, ipsum Imperatorem parat è medio tollere. Nec aliter fecit atque destinaverat immisso in palatium primæ nequitie sicario; à quo UULXIUS Imperator

*Imperator
à suo Cola
necatus*

tor occisus est anno imperij tertio, florente adhuc ætate. Cujus patricij suspicionem ut à se CHAOCANUS averteret; dum vicariâ manu patratur scelus, domi se continet aliquot dies, morbum simulans. At ubi eadem Imperatoris fama vulgavit; protinus velut illius vindex è domo prorumpit in publicum, conquirit laborans, ut comprehenso ficario sociisque manifestum facinus faciat. Deinde, quò illustrior haberetur adversus CINAM familiam fides sua; effecit, ut INGUS ex eadem sublegeretur Imperator, populis in obsequium ejus jurantibus, In hunc modum occisi ab se Imperatoris infamiam amoliebatur; sed frustra.

TERTIUS IMPERATOR INGUS.

Imperavit XLVI. dies.

*Ætate 41. anno
52. ante Chri-
stum 106.*

*CHAOCANUS
suorum scelerum
panas
dat.*

*Memoratu di-
gna nequitiâ
Chaocai.*

INGUS tertium post diem, quàm erat electus, cognitâ CHAOCANI nequitiâ, magnoperè quidem excaudit; sed primum ultionis imperium retardabat illius potentia. Quare cum filio colloquens, Egum & ego simulabo, ait; tu verò, fili, cum CHAOCANUS ex officio, quo fungitur, ad me solus, quod ipsi soli licet, ingrediatur, tum ex insidijs repente prosiliens nil tale cogitantem hoc pugione transfige. Acceptoque ferro princeps intentus occasione, simul mandatum patris & CHAOCANI spiritum exhaustit. Hunc exitum habuit CHAOCANUS, homo sanè nequam; cujus postea familiam Imperator in tertiam usque progeniem delevit. Memorant hoc loco Sinici authores, ad tantam potentiam dequissimum hunc Colam sub ULXIO Imperatore pervenisse, ut, quoscunque lubitum esset Præfectos vel necaret, vel exueret præfecturâ, vel donaret. Ex unius arbitrio ac libidine omnium vita, mors, fortuna pendebant. Contra placitum ejus & voluntatem aliquid fecisse vel dixisse capital erat. Illud prorsus admiratione dignum, quod referunt. CHAOCANUS fortè cervum obtulit Imperatori; quem equum, non cervum esse dicebat. Risit Imperator, & CHAOCANUM errasse dixit. Tum Colaus enim verò non cervum esse, sed equum, acriter cum Imperatore contendere. Hic ad circumstantes versus ex eis quarit, cervusne sit an equus? Alij cervum, equum